

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ „СОВРЕМЕН ПРИСТАП ВО НЕГАТА НА БОЛНОТО ДЕТЕ” ОД НАСЛОВЕН ВОНР. ПРОФ. Д-Р АНЕТА ДЕМЕРЦИЕВА, НАСЛОВЕН ДОЦ. Д-Р БИЛЈАНА ЧОНЕСКА-ЈОВАНОВА, ДОЦ. Д-Р МАРИЈА ДИМИТРОВСКА-ИВАНОВА И НАСЛОВЕН ДОЦ. Д-Р СНЕЖАНА ПАЛЧЕВСКА-КОЦЕВСКА

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр.2002-207/7 од 20.8.2025 година на 344. редовна седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки, одржана на 20.8.2025 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- академик д-р Нада Поп Јорданова, редовен професор во пензија за наставно-научната област педијатрија, според меѓународната Фраскатијева класификација и

- проф. д-р Катарина Ставриќ, редовен професор на Медицински факултет при Универзитет „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, избрана во наставно-научната област семејна медицина според меѓународната Фраскатијева класификација

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис „СОВРЕМЕН ПРИСТАП ВО НЕГАТА НА БОЛНОТО ДЕТЕ” од авторите **насловен вонр. проф. д-р Анета Демерцијева, насловен доц. д-р Билјана Чонеска-Јованова, доц. д-р Марија Димитровска-Иванова и насловен доц. д-р Снежана Палчевска-Коцевска**, наменет за студентите на прв циклус студии на Високата медицинска школа, насока Медицинска сестра/техничар на Факултетот за медицински науки на Универзитетот „Гоце Делчев” во Штип.

Ракописот со наслов „СОВРЕМЕН ПРИСТАП ВО НЕГАТА НА БОЛНОТО ДЕТЕ” припаѓа во научната област педијатрија, според меѓународната Фраскатијева класификација.

По прегледот на ракописот, Комисијата до Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот „Современ пристап во негата на болното дете” од авторите **насловен вонр. проф. д-р Анета Демерцијева, насловен доц. д-р Билјана Чонеска-Јованова, доц. д-р Марија Димитровска-Иванова и насловен доц. д-р Снежана Палчевска-Коцевска** е наменет за студентите на Високата медицинска школа, насока Медицинска сестра/техничар на Факултетот за медицински науки на Универзитетот „Гоце Делчев” во Штип. Приложениот ракопис е во согласност со наставната програма и ја опфаќа наставната материја за предметот Педијатрија со неџа, со предвидениот број на часови 3+3+1 кој студентите го изучуваат во шестиот семестар.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот „Современ пристап во негата на болното дете” од авторите **насловен вонр. проф. д-р Анета Демерцијева, насловен доц. д-р Билјана Чонеска-Јованова, доц. д-р Марија Димитровска-Иванова и насловен доц. д-р Снежана Палчевска-Коцевска**

е даден на 60 страници, А4-формат, со проред 1 и со големина на букви 11. Обемот на овој ракопис по содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачката дејност на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Оваа скрипта е прва од ваков вид за студентите од Високата медицинска школа, насока Медицинска сестра/техничар, но истата е современа и нуди насоки и современи правила што треба да се почитуваат, со цел грижата за детето да биде адекватна на неговите потреби, но и на потребите на медицинската состојба што се третира во дадениот момент.

Краток опис на содржината: Педијатриската нега е специјализирана област на медицинската професија која има бројни специфичности, бидејќи се работи за пациенти што се во раст и развој, со бројни динамични промени. Сите оние кои ќе одлучат да работат со дете треба да работат со љубов, но и со многу познавање на детските потреби и медицинските состојби што бараат посебен пристап и третман. Оваа скрипта треба да биде само вовед во сето она што медицинските работници треба да го имаат како основно познавање во секојдневната пракса.

Напишана е на 60 страници и поделена на 8 поглавја и на крај литература. Во сите 8 поглавја се наведени медицинските интервенции што се спроведуваат во секојдневната пракса со болното дете, но со посебен осврт на комуникацијата како со детето така и со родителот.

Поглавје 1: Основни начела во пристапот кон болното дете. Авторите даваат опис на основните правила во пристапот кон болното дете - опсервација на клиничката состојба, мерење на телесните параметри, внимателен разговор со родителот, внимателно барање на тригерот за актуелната состојба, барање на знаци за евентуална злоупотреба на детето и многу внимателно ракување со терапијата која му се дава на детето.

Поглавје 2: Што е проценка на здравствената состојба на детето и со каква цел се изведува? Авторите потенцираат дека проценката треба не само да го идентификува здравствениот проблем, туку и да овозможи изготвување на план за нега и третман, се разбира зависно од препораките на ординирачкиот доктор. Во цела таа постапка треба да се внимава на возраста на детето, придржување кон принципите на приватност и достоинство, проценка на анамнестичките податоци и објективните знаци на нарушено здравје.

Поглавје 3: Проценка на физичкото здравје. Во детството, според авторите, се започнува со мерење на телесната температура, се прави проценка на функцијата на кардиоваскуларниот систем, проценка на функцијата на респираторниот систем, невролошка проценка и проценка на нивото на гликемијата во крвта. Сликвито се објаснети проценките на секој систем посебно, со посебен акцент на важноста на одредени постапки или интервенции, како што се на пример - правење на електрокардиограм, мерење на крвен притисок и време на полнење на капиларите, одредување на бројот на респирации, нивото на свесност, нотирање на знаци за хипергликемија или хипогликемија.

Поглавје 4: Карактеристики на нормалниот раст и развој. Во ова поглавје авторите ја потенцираат важноста на точните мерења на висината,

должината, тежината и обемот на главата и градите како витален дел во целокупната проценка на доенчето и детето со цел да се обезбеди здравје, да се идентификува нутритивниот статус и да се идентификува влијанието на болеста врз детето. Во понатамошниот тек авторите ги опишуваат нормалните развојни карактеристики на секој период посебно – новородено, доенче, мало дете (втората и третата година од животот), предучилишно и училишно дете.

Поглавје 5: Отстапувања од растот. Во ова поглавје авторите ги објаснуваат најчестите состојби што може да дадат отстапување од нормалниот раст и какво е нивното влијание врз детето во моментот на неговата проценка.

Поглавје 6: Методи на лекување. Авторите во ова поглавје детално ги објаснуваат принципите на асептична апликација на лекови, принципите на болничко згрижување на деца и младинци, односот медицинска сестра/техничар и пациент и факторите битни за комуникацијата со пациентот. Посебен акцент за добра комуникација е внимавање на возраста на пациентот, околината во која се комуницира со детето и семејството, но и познавање на сите елементи на правилна невербална комуникација правилен телесен став, соодветен контакт со очи и отсуство на напнатост и стрес во однесувањето.

Поглавје 7: Детекција на пречки во развојот. Авторите сметаат дека современиот начин на живот во кој многу малку постои семеен живот, постојаната трка по обезбедување на доволно средства за егзистенција на семејството, но и се подолгата професионална ангажираност на родителите ја потиснуваат грижата за децата во втор план. Факт е дека се почесто очигледни елементи на развојно доцнење родителот не ги забележува или смета дека детето ќе ги надмине сами по себе. Од посебна важност е медицинскиот персонал да ги препознае отстапувањата од менталното здравје на децата што бара знаење и вештина, посебно затоа што не постојат две исти деца.

Поглавје 8: Дете со пречки во развојот. Ова поглавје ги разработува различните аспекти на развојно отстапување во четири сфери: физичка попреченост, доцнење во менталниот развој, дисфункционално однесување/емоционална дисрегулација и сензорни оштетувања. Авторите се обидуваат да ги објаснат најчестите причини за развојно отстапување и задолжителните информации што треба да ги добие медицинското лице во обработката на овие деца. На крај, авторите ставаат посебен акцент на неколку најчести дијагнози – аутистичен спектар на нарушување, церебрална парализа, опозиционерско-пркосно растројство и најчестите сензорни нарушувања – проблеми со слухот и видот.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот „СОВРЕМЕН ПРИСТАП ВО НЕГАТА НА БОЛНОТО ДЕТЕ” од авторите насловен вонр. проф. д-р Анета Демерџиева, насловен доц. д-р Билјана Чонеска-Јованова, доц. д-р Марија Димитровска-Иванова и насловен доц. д-р Снежана Пелчевска-Коцевска е наменет за студентите на Високата медицинска школа, насока Медицинска сестра/техничар на Факултетот за медицински науки на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип. Текстот е концизен, напишан на јасен, разбирлив јазик што ја прави оваа скрипта лесно прифатлива за читателот. Со оглед дека во образованието на медицинскиот кадар секогаш е добредојдено едукативно помагало на македонски јазик за неа на болно дете, сметаме дека ова учебно помагало ќе има свое место во

образовниот процес и ќе придонесе за напредок во знаењата, вештините и ставовите на медицинските сестри и техничари.

Врз база на горекажаното, а врз основа на стандардите, критериумите и индикаторите предвидени со методологијата за вреднување и објавување на учебници, Рецензентската комисија има особена чест да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип ракописот **„Современ пристап во негата на болното дете“** од авторите **насловен вонр. проф. д-р Анета Демерџиева, насловен доц. д-р Билјана Чонеска-Јованова, доц. д-р Марија Димитровска-Иванова и насловен доц. д-р Снежана Пелчевска-Коцевска** да го прифати за објавување во е-библиотеката на Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Академик д-р Нада Поп Јорданова, редовен професор, с.р.

Д-р Катарина Ставриќ, редовен професор, с.р.